

Opetus- ja kulttuuriministeriö
TUTKE2-ohjausryhmä

Viite OKM/122/040/2011

Koulutuskeskus Salpauksen lausunto TUTKE2-esityksestä ammatillisten tutkintojen kokonaisuudesta

Opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) pyytää kutsussaan 7.3.2013 (OKM/122/040/2011) lausuntoa ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän kehittämiseen liittyen.

Yleistä

Myönteistä TUTKE2-esityksessä on tutkintojärjestelmän tarkastelu kokonaisuutena, mikä edistää sitä, että ammatilliset tutkinnot muodostaisivat nykyistä selkeämmin kokonaisuuden. Esityksessä ei kuitenkaan kuvata riittävän selkeästi sitä, mitä yhteinen asetus konkreettisesti muuttaa nykytilanteeseen verrattuna ja miten varmistetaan, että työelämä osallistuu tutkintojen uudistamiseen.

TUTKE2-esityksessä ei ole huomioitu TUTKE1-esityksen linjauksia ja niihin ei ole viitattu TUTKE2-esityksessä. TUTKE2-esitys vaikuttaa ensisijaisesti hallinnolliselta uudistukselta. Kuitenkin tutkintojärjestelmän uudistuksen lähtökohtana tulisi ensisijaisesti olla työelämälähtöisyys.

Tutkintouudistuksessa on turvattava myös todellinen jatko-opintokelpoisuus silloin, kun ammatillinen peruskoulutus suoritetaan näyttötutkintoperusteisesti ilman ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia. Olemme saaneet huolestuttavaa viestiä siitä, että ammattikorkeakoulut eivät hyväksy opiskelijoiksi perustutkinnon näyttötutkintoperusteisesti suorittaneita (vrt. TUTKE2-esitys sivu 9 kohdat 4. ja 5. sekä sivu 23). Tämä asia nousee erityisesti esille nuorten koulutustakuun kohdalla; vuonna 2013 peruskoulun päättäneelle nuorelle ja hänen vanhemmilleen on tuotava erityisen selvästi esille tutkinnonsuorittamismuodon vahvuudet ja heikkoudet. On tärkeää turvata näyttötutkintoperusteisen perustutkinnon valinneen nuoren tasavertaiset mahdollisuudet hakeutua ammatti-/tiedekorkeakouluopintoihin myöhemmin.

Alakohtainen tutkintojen tarkastelu on käynnistettävä mahdollisimman pian. Ns. säädeltyjen alojen erityispiirteet on huomioitava sekä sisältöjä ajantasaistettava yhdessä työelämän kanssa.

Esityksessä linjataan, että *"tutkintojärjestelmän ja siihen sisältyvien tutkintojen on pystyttävä mukautumaan työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin ja ottamaan huomioon se, että muutosten luonne ja nopeus voivat olla hyvin erilaisia eri toimialoille ja että uudenlaisia osaamistarpeita syntyy entistä enemmän toimialojen rajapinnoille"*. Toivomme, että koulutusjärjestelmässä todellakin pystyttäisiin vastaamaan nykyistä paljon nopeammin työelämän muuttuviin

osaamistarpeisiin, ja että kehitys ei pysähtyisi hallinnollisiin rattaisiin tai tutkintojen ja rahoitusmuotojen rajapintoihin.

Ammatillisessa peruskoulutuksessa ja näyttötutkintoperusteisessa koulutuksessa käytettävien termien väliset yhteneväisyydet ja erot tulisi huomioida. Esimerkiksi kolmikanta-käsitettä käytetään molemmissa ammatillisen tutkinnon suorittamistavoissa, mutta termin merkitys on eri. Samanlaisten termien käyttäminen eri merkityksissä aiheuttavat hämmennystä työelämän ja muiden sidosryhmien edustajilla.

Tärkeää on myös kehittää näyttötutkintojärjestelmää ja erityisesti yhtenäistää tutkintotoimikuntien toimintaa.

I Ammatillisen tutkinnon määritelmä ja tutkintotyyppien kriteerit

TUTKE2-esityksessä korostetaan, että osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ovat keskeisiä näyttötutkintoperusteisessa koulutuksessa. On kuitenkin muistettava, että osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ovat keskeisiä myös ammatillisessa peruskoulutuksessa

Ammatillisen perustutkinnon tavoite "*valmius toimia yrittäjänä*" on liian vaativa. Pikemminkin tavoitteena tulisi olla se, että tutkinnon suorittanut hahmottaa oman toimintansa merkityksen ja vaikutuksen osana organisaation kokonaisuutta ja organisaation tuloksellisuutta. Tutkintojen sisältöihin tulisi lisätä työyhteisötaitoja kaikille tutkintotasoille. Lisäksi on tärkeää huomioida alakohtaiset vaihtelut yrittäjyyden tavoitteissa.

TUTKE2-esityksessä todetaan, että ammatillinen perustutkinto voidaan suorittaa ammatillisessa peruskoulutuksessa tai *aikuisille* tarkoitettuna näyttötutkintona. Kuitenkin näyttötutkintoja tarjotaan kaikille ikäryhmille ja vuonna 2013 alkaen erityisen painokkaasti myös suoraan peruskoulun päättävälle nuorille osana yhteiskuntatakuuta. Jotta esimerkiksi jatko-opintokelpoisuus voitaisiin turvata, on pystyttävä kehittämään vaihtoehtoisia tapoja tutkintojen suorittamiselle ja limittämään peruskoulutuksen ja näyttötutkintoperusteisen tutkinnon suorittamisen tapoja esimerkiksi oppisopimuskoulutuksen sisällä. Näin ollen tiukasti rajattu kahtiajako ammatillisen peruskoulutuksen suorittamistavoissa ei vastaa niitä tarpeita, joita yhteiskunnallinen kehitystyö näyttää vaativan. Tämä vaatii luonnollisesti myös rahoitusjärjestelmän kehittämistä joustavampaan suuntaan. Toivomme, että asetuksen kehittämistyössä huomioidaan myös tämä näkökulma.

II Ammatillisten tutkintojen tutkintorakenne

Kansallisen koulutusluokituksen mahdollisen uudistamisen vaikutukset on pohdittava perin pohjin.

III Tutkintotyyppien ja tutkintojen laajuus

TUTKE2-esityksen mukaan ammatillisena peruskoulutuksena suoritettavissa perustutkinnoissa otetaan käyttöön ECVET-pisteisiin perustuva laajuusmitta. On tärkeää varmistaa, että ECVET-pisteisiin siirtyminen ei tapahdu vain matemaattisesti muuntamalla opintoviikot opintopisteiksi. Uudistuksessa on huomioitava osaamisperusteisuus ja työelämälähtöisyys.

Tutkintojen uudistuksessa tulisi mahdollistaa myös avustajatasoiset koulutukset, esimerkiksi hoiva-alan avustaja.

Mukautettu-käsite olisi hyvä korvata toisella sanalla, esimerkiksi yksilöllistetyt ammattitaitovaatimukset (vrt. perusopetuksen yksilöllistetty oppimäärä).

Käsitteet *itsenäisesti*, *ohjattuna*, *ohjauksessa*, *ohjeiden mukaan* tulisi avata ja määritellä yhteisen ymmärryksen ja yhtenäisyyden saavuttamiseksi. On huomattava, että joissakin tutkinnoissa on työtehtäviä, joita suoritetaan kiitettävän tason kriteerien mukaisesti ohjauksessa.

IV Ammatillisten tutkintojen muodostuminen

Kun tutkinnon suorittamisen joustavuutta ja valinnaisuutta lisätään edelleen, tarvitaan pikaisesti rahoitusjärjestelmän uudistusta, jotta linjaukset voidaan viedä käytäntöön.

Valinnaisuuden lisääminen (maksimimäärä ja valinnaisuuden sisältö) pitää kuitenkin olla perusteltua ja tarkoituksenmukaista. Onkin tärkeää huomioida ohjauksen tarpeen lisääntyminen yksilöllisyyden ja joustavuuden toteuttamisessa ja ohjauksen lisäämisen vaikutus kustannuksiin. Tutkintokohtaiset erot on myös otettava huomioon, esimerkiksi säädeltyjen alojen rajoitukset.

V Ammatillisten tutkintojen opetussuunnitelman / tutkinnon perusteet ja niiden valmisteluprosessi

Esitämme, että asetuksessa viitataan hallintolakiin (6.6.2003/434, § 27-29) ja sen merkitykseen tutkintosuoritusten arvioijien esteellisyyskysymyksessä.

Näyttötutkintosuoritusten arvioinnista on tällä hetkellä olemassa Opetushallituksen antamia erillisiä ohjeistuksia, mm. Näyttötutkinto-opas ja Arviointiopas. Arvioijien esteellisyydestä vaikuttaa kuitenkin eri toimijoilla olevan erilaisia tulkintoja, joten toivomme asetustasoista, yksiselitteistä kannanottoa asiaan.

Lahdessa 10.4.2013

rehtori Marita Modenius
Koulutuskeskus Salpaus